

**Hodnocení vlivu železné opony na změny krajiny
s využitím dat CORINE Land Cover**

Zpracoval: Jiří Najman

Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Ivan Bičík, CSc.

Předložená diplomová práce Jiřího Najmana „Hodnocení vlivu železné opony na změny krajiny s využitím dat CORINE Land Cover“ obsahuje 109 stran textu, 16 obrázků, 35 tabulek a 9 stran mapových příloh. Autor se zde zabývá zajímavým a hojně diskutovaným tématem změn hraničních krajín po pádu totalitních režimů střední Evropy.

Práce je členěna do 11 kapitol, které jsou logicky strukturovány. V úvodních kapitolách jsou jasně stanoveny cíle práce, formulovány výchozí teze problematiky a vstupní hypotézy. Následuje obecné představení a porovnání metodických přístupů hodnocení změn krajinného pokryvu a podrobný přehled použitých datových vstupů, včetně postupu jejich předzpracování pro účely zpracované studie. Stěžejní část práce pak představuje vlastní hodnocení změn krajinného pokryvu v hraničních oblastech, které probíhá ve dvou časových horizontech a na různých prostorových úrovních. Výsledné změny jsou dále posuzovány ve vztahu k vlivu nadmořské výšky, resp. hustoty zalidnění v zájmovém území. V závěru práce jsou dosažené výsledky diskutovány a je predikován možný budoucí vývoj.

Po formální stránce je práce na vysoké úrovni, obsahuje minimum pravopisných chyb a překlepů, které jsem vyznačil do textu. Bezchybné je řazení jednotlivých kapitol, číslování grafických i tabelárních příloh, citace jsou až na 2 drobné chyby rovněž v pořádku. Podobně kvalitní je práce s odbornou literaturou, zvláště v úvodní rešerši zpracovávané problematiky autor dokazuje dobré schopnosti kritické práce s nejrůznějšími informačními zdroji od historicko-politologických studií po technické manuály k datovým podkladům či programovým nástrojům.

K práci mám několik metodických a věcných připomínek. Celá studie je založena na zpracování dat CORINE Land Cover, proto se jeví generalizace 13 tříd druhé úrovně nomenklatury tohoto datasetu do 7 „pracovních“ tříd jako problematická. Zatímco u sjednocené kategorie 7 *Ostatní* je takovéto zobecnění logické, sloučení tříd 2.2 *Stálé kultury* a 2.4 *Různorodé zemědělské plochy*, a zejména kategorií 2.3 *Pastviny* a 3.2 *Plochy s křovinnou a travnatou vegetací* je zcela zavádějící. Takto generalizované kategorie předem znemožňují dosažení významně přesnějších výsledků, navíc autora svádí ke spekulativním či přímo chybným interpretacím při hodnocení změn krajinného pokryvu. V případě třídy 5 *Zastavěná území* by zachování původních kategorií umožnilo rozpoznat rozdíly v procesy rezidenční a industriální výstavby, ačkoli právě v tomto případě se nejedná o krajinné změny nijak zásadní. Autor tuto generalizaci zdůvodňuje snahou přiblížení se kategoriím, se kterými se pracuje při hodnocení změn land use v rámci územních jednotek za použití statistických dat. V práci ovšem žádné srovnání výsledků rozdílných přístupů hodnocení změn land use / land cover provedeno není, proto se tento metodický krok jeví jako bezúčelný. Jediným důvodem tak zůstává snížení počtu kategorií pro potřeby typizaci hlavních procesů změn. Autor si však tento nedostatek správně uvědomuje a opakovaně na tento důvod vybraných zavádějících výsledků (např. rozsáhlé změny lesa na louky a pastviny) upozorňuje.

V práci je rovněž řešen vliv nadmořské výšky a hustoty zalidnění na změny v pohraničním pásmu. Není však příliš zdůvodněno, proč si autor vybral právě tyto dva činitele z celé škály bezesporu obdobně významných faktorů jak fyzickogeografického i socioekonomického prostředí. Pokud bylo cílem posoudit hybné síly procesů změn v celém zájmovém území, určitě by bylo vhodné připojit hodnocení vlivu faktorů jako např. klima, sklonitost reliéfu, podíl chráněných území nebo vzdálenost od sídel či hustota komunikací. Uvedené kapitoly tak působí spíše jako nepodstatný doplněk, než jako logická část kompaktní studie.

Ačkoli je práce po stránce interpretace výsledků na vysoké úrovni a autor sám upozorňuje na některé nedostatky datových vstupů, dopouští se přesto – byť ojedinele nepřesných nebo přímo chybných závěrů. Proto by bylo vhodné jasně uvést, že zejména níže uvedené procesy změn krajinného pokryvu jsou způsobeny diskutabilním sloučením kategorií CORINE Land Cover. Jedná se zejména o tyto změny:

1. **orná půda, resp. louky a pastviny na trvalé kultury** – ve většině případů nejde o náhlé vysazení sadů či vinic (s výjimkou moravsko – rakouského pohraničí), ale o sukcesní změnu ploch zarůstáním náletovými dřevinami. Výsledné plochy jsou pak na základě satelitních snímků spektrálně i strukturně velmi podobné např. heterogenní zemědělské krajině s živými ploty a jsou tak zařazeny do kategorie CORINE 2.4.3 *Převážně zemědělská území s příměsí přirozené vegetace*. Tyto plochy, zvláště hojně např. na území bývalých sudetských obcí na Šumavě, jak ilustruje i obr. 13, však nemají s trvalými kulturami nic společného, což jen dokládá nevhodnost generalizace těchto tříd.
2. **lesy na louky a pastviny** – zde autor sám správně uvádí, že se nejedná o vyklučení lesa za účelem získání žirných pastvin jako za časů německé kolonizace pohraničí, ale o chybu interpretace satelitních scén, kdy jsou degradovaná stadia rozpadlého lesa klasifikována jako třída CORINE 3.2.4. *Přechodová stadia lesa a křoviny*. Opakovaně je však uváděno, že se tak stalo důsledkem působení kyselých dešťů, což je v případě zkoumaného území zcela mylná představa. Jistěže kyselé atmosférické depozice nepřispěly ke zdravotnímu stavu lesů v již tak acidifikovaném prostředí horských půd, ovšem hlavním důvodem rozpadu lesních porostů byly kůrovcové a větrné kalamity.

V závěru práce autor zdařilou diskuzí a predikcí možného dalšího vývoje prokazuje, že se s danou problematikou vyrovnal velmi dobře. Přes uvedené připomínky proto hodnotím práci jako velmi kvalitní. Autor prokázal dobrou schopnost práce s domácí i zahraniční odbornou literaturou a s rozmanitými informačními i datovými zdroji. Oceňuji rovněž použití nadstandardních metod GIS při hodnocení vlivu faktorů prostředí na změny Land Cover. Předložená práce splnila stanovené cíle, je pečlivě zpracována, stylisticky jasně formulována a splňuje tak nároky na diplomovou práci. Téma práce je vysoce aktuální a po zpracování uvedených připomínek a příp. rozšíření o další časový horizont bude splňovat nároky na publikaci v zahraničních odborných periodikách. Doporučuji proto komisi přijmout práci k obhajobě a hodnotit ji stupněm výborně.

V Praze 18.9.2008

RNDr. Dušan Romportl

